

PERŁA FIŃSKIEJ PRZYRODY – PARK NARODOWY OULANKA

Radomir Jaskuła, Jacek Hikisz, Paweł Hikisz (Łódź), Piotr Gadawski (Czechy)

Park Narodowy Oulanka (fin. *Oulangan kansallispuisto*) leży we wschodniej części Finlandii, tuż przy granicy rosyjskiej, około 60 km na północ od miejscowości Kuusamo. Jest to jeden z aż 35 parków narodowych założonych na terenie tego kraju.

Ryc. 1. Lokalizacja i symbol Parku.

Obszar dzisiejszego parku narodowego był od setek lat miejscem bytowania ludu Saami, czyli Lapończyków, którzy byli tu pierwszymi stałymi mieszkańcami. Przebywali tu nieprzerwanie aż do końca XVII wieku, kiedy to na te obszary wkroczyli fińscy osadnicy. Dziś na terenie parku działalność człowieka jest w znacznym stopniu ograniczona. Co prawda nadal prowadzone są hodowle reniferów, a nad rzekami spotkać można wędkarzy, to jednak obecność ludzi wynika przede wszystkim z ruchu turystycznego. Początki turystyki w parku sięgają lat 30. XX wieku, jednak dopiero w 1954 roku, wraz z otwarciem Szlaku Niedźwiedzia ruch ten zaczął się mocno rozwijać. Dziś Park Narodowy Oulanka odwiedza rocznie ponad 175 tys. turystów. Praca nad ustanowieniem Parku Narodowego Oulanka rozpoczęła się w końcu XIX wieku. Intensyfikacja badań przyrodniczych od 1920 roku, których kierownikiem był przez lata botanik i działacz na rzecz ochrony przyrody, prof. Kaarlo Linkola, sprawiła, że w 1956 roku obszar ten objęto ochroną prawną. Od momentu utworzenia jego obszar był dwukrotnie powiększany i wynosi obecnie 279 km². Park Narodowy Oulanka ceniony jest przede wszystkim ze względu na swoje walory

przyrodnicze. Jest to jeden z najlepiej zachowanych obszarów dzikiej przyrody w całej Europie i zarazem najpiękniejszy Park Narodowy Finlandii.

Do Parku najłatwiej dojechać drogą E63 biegnącą od miasta Tempero aż do samego Rovaniemi. Park leży niecałe 30 km od miejscowości Ruka – gdzie zlokalizowany jest jeden z najlepszych ośrodków narciarskich w Finlandii. Można do niego dojechać także lokalnymi autobusami kursującymi na trasie Salla – Kuusamo. Po zjeździe z drogi E63, do Oulanki kierują nas tablice informacyjne rozmieszczone wzdłuż dróg. Aby wejść do Parku należy dojechać do jednego z kilku miejsc parkingowych, rozmieszczonych przy jego granicach.

Ryc. 2. Jeden z wiszących mostów na parkowym szlaku. Fot. P. Hikisz.

Kraina kanionów, torfowisk i wiszących mostów

Opisywany Park zawdzięcza swoją nazwę głównej rzece tego terenu – Oulance (fin. Oulankajoki). Dolina rzeki Oulanka powstała na skutek działania lodowców i dziś tworzy głęboki kanion. To właśnie on jest jedną z najważniejszych wizytówek przyrodniczych parku, a wędrówka szlakiem biegnącym na jego szczycie dostarcza niezapomnianych wrażeń. Wraz ze swymi dopływami: Maaninkajoki, Aventojoiki,

Savinajoki i Kitkanjoki, rzeka Oulanka tworzy naturalną sieć wodną regionu. Dzięki znacznym deniwelacjom terenu rzeki mają charakter górski, tworząc liczne kaskady i wodospady. Do największych i zarazem najczęściej odwiedzanych należy wodospad Kiutakongas, położony w bliskim sąsiedztwie Oulanka

Ryc. 3. Torfowisko. Fot. R. Jaskuła.

Visitor Centre. Ma on wysokość 14 m i ciągnie się na odcinku blisko 100 m. Niewiele mniejszymi są wodospady Jyrävä i Taivalköngäs, mierzące około 8 m. Prócz wodospadów dość często na rzekach występują kaskady, z których najefektowniejsze to Aallokkokoski i Myllykoski. Dość dużą atrakcją są także wiszące mosty położone nad rwącymi rzekami płynącymi przez park, a także imponujący kanion rzeki Oulanki. Będąc w północnej części Parku warto zobaczyć wspaniałe urwisko Ristikallio wznoszące się nad rzeką Aventojoiki.

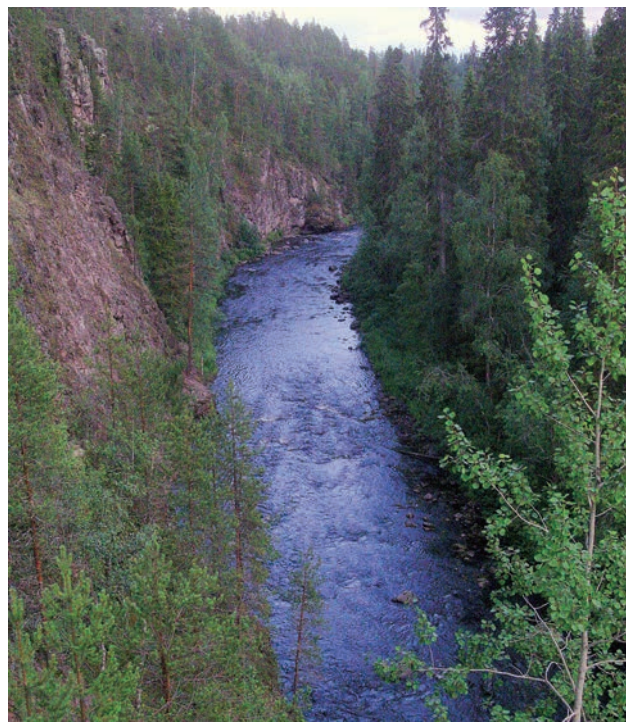
Park leży na granicy koła podbiegunowego, co sprawia, że tutejszy krajobraz stanowi mozaikę siedlisk, od lasów sosnowych do rozległych torfowisk. Tereny leśne zajmują przede wszystkim południową część parku, podczas gdy obszary torfowiskowe i bagna położone są w jego części północnej i wschodniej.

Ryc. 4. Wodospad Kiutaköngäs. Fot. R. Jaskuła.

Klimat

Park Narodowy Oulanka leży w strefie klimatu umiarkowanego chłodnego, od granicy koła podbiegunowego dzieli ten obszar zaledwie 60 km. Średnie temperatury zimą wahają się tutaj między -16°C a 8°C . W najcieplejszych miesiącach nie przekraczają natomiast 16°C . Najzimniej jest w dolinach rzecznych, które często pozostają zacienione przez cały rok. W tych miejscach temperatura w miesiącach zimowych może spadać nawet do -40°C . Najcieplejszym miesiącem jest czerwiec, kiedy to temperatura w najbardziej nasłonecznionych miejscach może sięgać 30°C .

Ryc. 5. Kanion Oulanki. Fot. P. Hikisz.

Arktyczne powietrze napływające znad koła podbiegunowego, cieplejsze powietrze z południa oraz wilgotne masy powietrza nasuwające się od strony morza w znaczący sposób kształtują klimat panujący w Parku Narodowym Oulanka i jego okolicy.

Przebieg pór roku w Oulance jest charakterystyczny dla całej Laponii. Lato jest krótkie, lecz dość produktywnie, natomiast zima to czas nocy polarnej, podczas której słońce nie wschodzi ponad horyzont przez kilka miesięcy. W tym regionie obserwuje się także znacznie większą ilość pokrywy śnieżnej w porównaniu z południową częścią Finlandii.

Świat roślin i zwierząt

Położenie Parku w południowej części Laponii sprawia, że na jego terenie spotkać można gatunki zarówno związane z terenami tundrowymi, jak

i tajgą. Ogółem wykazano z obszaru parku ponad 500 gatunków roślin. Gatunkami lasotwórczymi tajgi są tu głównie sosny, brzozy i świerki. W podszybie nierzadko spotkać można fiołkę błotnego (*Viola palustris*), malinę moroszkę (*Rubus chamaemorus*),

Ryc. 6. Wodospad Myllykoski przy młynie. Fot. P. Hikisz.

żurawinę błotną (*Oxycoccus palustris*), czy bagno zwyczajne (*Ledum palustre*). W dnie lasu spotyka się również porosty, w tym chrobotka alpejskiego (*Cladonia stellaris*), reniferowego (*C. rangiferina*) i koralkowego (*C. coccifera*). Porosty skolonizowały tu także drzewa, zaliczyć do nich można liczne brodaczki (*Usnea* spp.) czy włostkę brązową (*Bryonia fuscescens*). Na otwartych przestrzeniach, w tym na torfowiskach, występują: wełnianki Scheuchzera (*Eriophorum scheuchzeri*), przygielka biała (*Rhynchospora alba*), brzoza omszona (*Betula pubescens*), wierzba lapońska (*Salix lapponum*), czy owadożerne rosiczki (*Drosera* spp.) i tłustosz pospolity (*Pinguicula vulgaris*). Do najbardziej kolorowych kwiatów zaliczyć można dzwonka wąskolistnego (*Campanula kladniana*), oraz licznie spotykane storczyki, z których jeden – obuwik pospolity (*Calypso bulbosa*), jest symbolem parku.

Ryc. 7. Tłustosz pospolity (*Pinguicula vulgaris*) – jedna z owadożernych roślin Oulanki. Fot. R. Jaskuła.

Największym ssakiem Parku jest niedźwiedź brunatny (*Ursus arctos*), od którego wzięły się nazwy dwóch najbardziej znanych szlaków turystycznych nie tylko w Oulance, ale także w całej Finlandii:

Karhunkierros i Pieni Karhunkierros. Inne duże ssaki tego obszaru to m.in. licznie występujące łosie (*Alces alces*), renifery (*Rangifer tarandus*), wilki (*Canis lupus*), rosomaki (*Gulo gulo*) czy dziki (*Sus scrofa*). Występują tu także kuny (*Martes martes*), borsuki

Ryc. 8. Renifery (*Rangifer tarandus*) są w Parku jednymi z największych ssaków, obecnie jednak to wyłącznie zwierzęta hodowlane. Fot. P. Hikisz.

(*Meles meles*) czy lisy (*Vulpes vulpes*), a na drzewach – w tym często w okolicach parkingów, zobaczyć można wszędobylskie wiewiórki (*Sciurus vulgaris*). Awifauna parku jest równie interesująca. W lasach występują m.in. cietrzewie (*Tetrao tetrix*), głuszce (*Tetrao urogallus*), krzyżodzioby świerkowy (*Loxia curvirostra*), czy sójki syberyjskie, zwane niekiedy złowrogimi

Ryc. 9. Bagna na szlaku Pieni Karhunkierros. Fot. P. Hikisz.

(*Perisoreus infaustus*). Nad wodami zobaczyć można kaczki takie jak gągoł (*Bucephala clangula*), świstun (*Anas penelope*) czy cyraneczka (*Anas crecca*),

a także nurkującego wśród bystrzy – pluszcza (*Cinclus cinclus*). Na terenach torfowiskowych i bagiennych występują bekasy (*Gallinagininae*) i brodzie (*Tringinae*), a także czaple siwe (*Ardea cinerea*).

W rzekach licznie występują m.in. lipienie (*Thymallus thymallus*) oraz pstrągi jeziorowe (*Salmo trutta lacustris*), ulubione ryby tutejszych wędkarzy.

Najliczniejszą grupą zwierząt Parku są oczywiście bezkręgowce, w tym ściśle związane z rzekami widelnice (*Plecoptera*), jętki (*Ephemeroptera*), czy ważki (*Odonata*). Te ostatnie są niekiedy ściśle związane także z torfowiskami, w tym m.in. przedstawiciele rodzaju zalotka (*Leucorrhinia* sp.).

Ryc. 10. Jętka (*Ephemeroptera*), obok komarów i meszek są tu jednymi z najliczniej występujących owadów. Fot. P. Hikisz.

Ryc. 11. Włostka brązowa (*Bryonia fuscescens*) – typowy dla Parku epifityczny porost. Fot. R. Jaskuła.

Zaplecze turystyczne Parku

Do parku wejść można wieloma drogami, jednak do najpopularniejszych należą wejścia znajdujące się przy Oulanka Visitor Centre oraz Hautajärvi, gdzie

znajduje się również chętnie odwiedzana wystawa prezentująca historię tego miejsca oraz jego przyrodę. Zaczynając swoją wędrówkę warto jednak na początku odwiedzić siedzibę Oulanka Visitor Centre, gdzie bezpłatnie można zaopatrzyć się w mapy i podstawowe informacje o Parku. Na jego terenie działają ponadto trzy mniejsze punkty informacyjne. Park Narodowy Oulanka oferuje turystom wiele zróżnicowanych zarówno pod względem długości jak i trudności szlaków pieszych, rowerowych czy kajakowych. Do najsłynniejszych z nich należy 80 kilometrowy szlak Karhunkierros (Niedzwiedzie Koło), którego pokonanie zajmuje zwiedzającym około 5 dni oraz 12 kilometrowy szlak Pieni Karhunkierros (Mały Szlak Niedzwiedzi) tworzący pętlę w południowej części

Ryc. 12. Jeden z licznie występujących w Oulance gatunków storczyków (*Orchidaceae*). Fot. R. Jaskuła.

Parku. Największą atrakcją są tutaj trzy wodospady: Niskakoski, Myllykoski oraz Jyrävä.

Miłośnicy aktywnego wypoczynku powinni zdecydować się na spływ pontonem lub kajakiem rwącą rzeką Käylä, która wpada do Oulanki. Rzeką tą na swojej długości uzyskuje ponad 100 metrowy spadek, liczne są także wysokie progi i wodospady. Atrakcją ta jest więc przeznaczona dla doświadczonych turystów. Także wędkarze mogą odnaleźć tu coś dla siebie. Po wcześniejszym wykupieniu zezwolenia w Oulanka Visitor Centre, dozwolony jest tutaj połów ryb. Rzeki bogate w charakterystyczne dla rwących wód ryby są niemałą atrakcją dla miłośników wędkarstwa muchowego.

Dla turystów na terenie Parku znajdują się specjalnie wyznaczone miejsca, gdzie każdy odwiedzający może odpocząć, spędzić noc (pod namiotem lub w specjalnym domku), a także rozpaść ognisko.